

MODULUL 1: Abordări pedagogice inovative pentru îmbunătățirea competențelor cognitive și pre-cognitive la copiii preșcolari

Unitatea de învățare 1 - Îmbunătățirea cunoștințelor generale în frageda copilărie

- 1.1 Comunicare receptivă și expresivă
- 1.2 Literație și numerație timpurie
- 1.3 Abilități motorii fine și grosiere
- 1.4 Pregătirea pentru școală

Unitatea de învățare 2 - Dezvoltarea competențelor sociale non-cognitive

- 2.1 Autonomie
- 2.2 Autocontrol
- 2.3 Comportamente sociale pozitive

Unitatea de învățare 3 - Dispoziții de învățare

- 3.1 Motivația de a învăța
- 3.2 Atenția și percepția
- 3.3 Adaptarea la schimbări
- 3.4 Asumarea responsabilității

Unitatea de învățare 4 - Modalități de abordare a diversității și incluziunii

- 4.1 O abordare pluralistă
- 4.2 Sugestii de predare a incluziunii
- 4.3 Sugestii de predare a interculturalității
- 4.4 Construirea de spații interculturale pentru elevi și familii

Abordări pedagogice inovative pentru îmbunătățirea competențelor cognitive și pre-cognitive la copiii preșcolari

Introducere

Preșcolariitatea se caracterizează prin dezvoltarea accelerată în toate planurile: fizic, cognitiv și socio-emoțional. Aceste planuri se află în strânsă interacțiune și pot fi separate doar artificial, pentru a fi investigate sau înțelese mai ușor. Spre exemplu, capacitatea de a inhiba un răspuns (funcție cognitivă) depinde în mare măsură de maturarea ariilor cerebrale frontale (aspect fizic) și are consecințe importante la nivelul interacțiunilor sociale, de exemplu, așteptarea să-i vină rândul să răspundă (aspect socio-emoțional).

În această perioadă se observă o dezvoltare semnificativă a trei dimensiuni ale limbajului: semantica (achiziționarea accelerată de cuvinte), sintaxa (combinarea cuvintelor) și pragmatica (cum utilizăm limbajul în scopul comunicării- adaptarea limbajului în funcție de context). Pronunțarea corectă este o premisă a înțelegerii noțiunii de literă și, respectiv, a reprezentării grafice a acestora. Dezvoltarea motorie prezintă o creștere vizibilă în preșcolariitate, realizată pe două trepte: funcții motorii de bază sau grosiere (sărituri, întoarceri, aruncări etc.) și funcții motorii complexe sau fine (desenare, scris, încheierea șireturilor etc.). Dezvoltarea socio-emoțională solicită foarte multe resurse, atât ale copilului, cât și ale adultului, precum și o atenție sporită a modului de evoluție. Autonomia, autocontrolul, atitudinea socială pozitivă cuprind mai multe elemente socio-emoționale și conduc, în final, în urma unui proces sistematic, la comportamente dezirabile.

Procesele psihice dominante în această perioadă sunt cele senzoriale (percepții, reprezentării), însă o notă însemnată o au și cele superioare (gândirea, memoria). Atenția involuntară este o dominantă a copilului preșcolar, dar și cea voluntară se dezvoltă treptat. Copiii, în general, copiază comportamentele adulților, însă este foarte importantă încurajarea lor să își aducă aportul, să spună cum ar face el în situația respectivă. A lua drept bun tot ce i se oferă înseamnă, de fapt, pentru copil trasarea a foarte multe limite, închiderea lui într-un mediu deloc încurajator.

Unitatea de învățare 1 - Îmbunătățirea cunoștințelor generale în frageda copilărie

Importanța și rolul fundamental al limbajului la vârsta preșcolară a făcut obiectul multor studii de specialitate, care au evidențiat importanța majoră a acestuia în procesul de cunoaștere, în dezvoltarea proceselor psihice, în comunicarea cu cei din jur, astfel încât copilul să fie capabil să își exprime cu ușurință gândurile, ideile, dorințele, să aibă capacitatea de a povesti fluent, expresiv și cursiv o poveste, un basm sau o întâmplare la care a fost martor sau i-a fost povestită.

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

In timpul gradinitei, copilul prescolar isi largeste sfera de cunostinte trecand de la familie la gradinita ceea ce presupune asimilarea de noi cunostinte, ca de exemplu concepte matematice precum cele de numar, multime, figuri geometrice, care se transforma treptat in cunostinte abstracte conducand la conturarea unui anumit mod de a gandi.

1.1 Comunicare receptivă și expresivă

Dezvoltarea vorbirii si insusirea corecta a limbajului constituie o preocupare permanenta a cadrelor didactice. Datorita bagajului de cunostinte pe care copiii si-l insusesc in perioada gradinitei, vorbirea lor devine mai clara, mai corecta, isi insusesc structuri gramaticale pe care le utilizeaza in diverse contexte, vocabularul se imbogateste atat sub aspect cantitativ , cat si calitativ. In virtutea acestui fapt, accentul este pus pe activitatile de comunicare, pe dialogul liber, pe formarea deprinderii de exprimare corecta, ordonata a ideilor si gandurilor, pe insusirea corespunzatoare a structurilor gramaticale ale limbii. Pentru a atinge acest obiectiv, al educarii conduitei verbale a prescolarilor, este imperios necesar ca procesul instructiv-educativ sa fie astfel organizat ca sa conduca la implicarea activa acestora, atat verbal cat si mental.

Pentru o mai buna intelegere a dezvoltarii limbajului la copii, recomandam urmatoarele resurse online:

- [Stadiile dezvoltarii limbajului la copii](https://www.youtube.com/watch?v=qel7JS1HZEc), identificate de J. Piaget
(<https://www.youtube.com/watch?v=qel7JS1HZEc>)
- [Copiii bilingvi si cateva avantaje si dezavantaje](https://www.youtube.com/watch?v=Me_v82q0ins)
(https://www.youtube.com/watch?v=Me_v82q0ins)

Dezvoltarea comunicarii si imbogatirea vocabularului poate fi realizata prin diverse metode si procedee. Observarea conduce, de pilda la activizarea si imbogatirea vocabularului fiind strans legata de comunicare. Prin intermediul observarii, prescolarul ia contact nemijlocit cu obiectele concrete din jurul sau, isi formeaza reprezentari corecte despre obiectele si fenomenele lumii inconjuratoare, stabileste relatiile in care acestea se afla, face corelatii intre cunostintele insusite anterior si noile continuturi, verbalizeaza rezultatele observarii si isi insuseste o terminologie specifica. Povestile contribuie la largirea orizontului copiilor, la dezvoltarea proceselor psihice, dar mai ales a limbajului sub toate aspectele sale; ascultand povesti si basme, ei intalnesc noi expresii, cuvinte, care devin un bun al lor. Povestile au rolul de a-i face sa se familiarizeze cu structura limbii, bogatia formelor gramaticale, cu frumusetea si expresivitatea limbii, contribuind astfel la dezvoltarea limbajului, dar si a gandirii.

- [Sfaturi utile in relatarea povestilor](https://www.youtube.com/watch?v=8dLWG-uQVUM) (<https://www.youtube.com/watch?v=8dLWG-uQVUM>)
- [Tehnici in relatarea povestilor](https://www.youtube.com/watch?v=hEqREFpqFfA) (<https://www.youtube.com/watch?v=hEqREFpqFfA>)

In lucru cu copiii mai mici, cei cu varsta sub 3 ani, se recomanda [lectia de limbaj in trei timpi](https://www.youtube.com/watch?v=EH2nZmX0ntc) (<https://www.youtube.com/watch?v=EH2nZmX0ntc>), specifica pedagogiei Montessori. **Dezvoltarea corespunzatoare a limbajului prescolarilor sub toate aspectele sale:** lexical, grammatical si fonetic, este importanta atat pentru a asigura integrarea corespunzatoare a acestuia in scoala , dar si pentru formarea unei personalitati armonioase.

- [Comunicarea receptiva si expresiva la copii](https://www.youtube.com/watch?v=PhHWd99IHVE) (<https://www.youtube.com/watch?v=PhHWd99IHVE>)

1.2 Literație și numerație timpurie

Pronunțarea corectă a sunetelor limbii, grupurilor de sunete și a cuvintelor reprezintă o premisă a însușirii temeinice a citirii și scrierii corecte de mai târziu, a alfabetizării. Copilul învață limba maternă, prin imitație, însușindu-și "blocuri verbale", fără a sesiza valoarea semantică sau gramaticală a acestora. Cadrul didactic trebuie să găsească metode și procedee adecvate care să îl determine pe copilul prescolar să opereze în mod conștient cu materialul verbal achiziționat.

- [Lecția de limbaj](https://www.youtube.com/watch?v=DshFPTdCj0&t=123s) specifică pedagogiei Montessori
(<https://www.youtube.com/watch?v=DshFPTdCj0&t=123s>)

Metoda cea mai adecvată este jocul, plin de surprize, care îl determină să se angajeze plenar în rezolvarea sarcinilor trasate. Metoda cea mai des utilizată și recomandată este metoda fonetico-analitică sintetică care îl familiarizează pe copil cu propoziția, cuvântul, silaba, sunetul și recombinarea acestora. Jocurile organizate la această vârstă urmăresc preponderent corectarea tulburărilor de pronunție solicitând copiii să execute exerciții de respirație, de imitație a unor onomatopee, a unor sunete, grupuri de sunete în vederea perfecționării acuității auditive.

- [Jocuri creative](https://www.youtube.com/watch?v=CfDPI0QLiFo) (<https://www.youtube.com/watch?v=CfDPI0QLiFo>)
- [Jocuri de învățare distractivă](https://www.youtube.com/watch?v=ARD8YLxDUEI) (<https://www.youtube.com/watch?v=ARD8YLxDUEI>)

Alături de activitățile care conduc la alfabetizarea timpurie a prescolarilor, stau și activitățile cu conținut matematic, care au rolul de a-i familiariza pe copii cu noțiunea de număr, de asociere a numărului la o cantitate, de numărare conștientă a elementelor unei mulțimi, având rolul de a facilita trecerea de la gândirea concret-intuitivă la cea abstractă. Varietatea conținuturilor activităților matematice, conduce spre dezvoltarea și exersarea proceselor gândirii precum: analiza, sinteza, compararea, abstractizarea. Astfel, înainte de a cunoaște numerele naturale și de a opera conștient cu acestea, el trebuie să ia contact nemijlocit cu mulțimile de obiecte, să stabilească relațiile dintre acestea și să efectueze diverse operații din care să rezulte noi mulțimi cu alte proprietăți.

- [Activități de matematică integrată cu limba engleză](https://www.youtube.com/watch?v=l7n7yX5fmRc)
(<https://www.youtube.com/watch?v=l7n7yX5fmRc>).

Ca urmare a activităților matematice organizate sistematic, a sarcinilor complicate treptat și a conștientizării acțiunilor efectuate, se constată că gândirea prescolarilor înregistrează spre finalul prescolarității adevărate salturi calitative. Pe baza proceselor de analiză, comparație și generalizare, copiii ajung să înțeleagă numărul, care este o noțiune abstractă.

- [Activități interactive pentru copiii de 2-6 ani](https://www.youtube.com/watch?v=pSAC1hrVtDg) (<https://www.youtube.com/watch?v=pSAC1hrVtDg>), ce se pot aplica atât acasă cât și la grădiniță și vizează alfabetizarea, logica, matematica, dezvoltarea abilităților motorii fine, coordonarea mâna-ochi etc.

Este cunoscut faptul că activitățile matematice au un rol hotărâtor în dezvoltarea gândirii copiilor, astfel încât înțelegerea conceptelor ei, operarea cu acestea conduce negreșit la formarea unei gândiri logice și creatoare.

1.3 Abilități motorii fine și grosiere

Formarea deprinderilor motrice este un proces îndelungat, care se realizează treptat, și se „pierde” dacă nu sunt consolidate corespunzător, prin repetări multiple.

În vederea formării deprinderilor motrice, se parcurg mai multe etape :

- **Etapa inițierii**- care presupune formarea unei reprezentări clare asupra deprinderii motrice respective, aspect realizat cu ajutorul explicației și demonstrației. Dacă este nevoie, deprinderea se poate descompune în elemente componente.
- **Etapa consolidării**- care presupune formarea unei tehnici corecte de execuție
- **Etapa perfecționării**- care presupune exersarea deprinderii motrice în condiții cât mai variate, includerea acestora într-un șir de alte deprinderi și executarea acestor combinații.

Una dintre nevoile fundamentale ale prescolarului este nevoia de joc și de mișcare. Pentru a se dezvolta fizic armonios, în prescolaritate trebuie să se urmărească, pe lângă o conformație corporală corespunzătoare vârstei copilului, întărirea musculaturii, fortificarea și elasticizarea articulațiilor și dezvoltarea aparatului respirator, dar și a celui cardiovascular. Atunci când prescolarul efectuează exerciții fizice, se obține un echilibru psihic, autocontrolului, prescolarul dobândește încredere în forțele proprii, învață să relaționeze cu „celălalt”.

- [Jocuri pentru dezvoltarea motricității](https://www.youtube.com/watch?v=yuVkkhpiHTA) (<https://www.youtube.com/watch?v=yuVkkhpiHTA>).

Formarea deprinderilor motrice, precum și consolidarea calitatilor motrice, implică și manifestarea unor procese psihice care conduc la dezvoltarea capacităților intelectuale ale copiilor: atenția, analiza, sinteza, decizia. Atunci când învață deprinderi motrice și le aplică în diverse contexte, se realizează o participare psihică activă a prescolarului, care conduce la educarea unor calități care se pot transforma în trăsături ce pot persista toată viața: încredere în forțele proprii, curaj, voință, stăpânire de sine, spirit critic și autocritic. Jocurile în echipe, în grupuri dezvoltă spiritul de cooperare și înțelegere, de apartenență la grup.

- [Idei practice pentru dezvoltarea motricității fine](https://www.youtube.com/watch?v=g2b7i095uN0)
(<https://www.youtube.com/watch?v=g2b7i095uN0>)

Fondul bogat de deprinderi motrice însușite, îl ajută pe prescolar și la rezolvarea eficientă a unor sarcini și activități din familie: sarcini gospodărești, excursii efectuate cu părinții sau de igienă individuală: hranire, îmbrăcare, muncă independentă.

1.4 Pregătirea pentru școală

Cadrul institutionalizat al gradinitei reprezinta, de fapt, prima experienta sociala a copilului. Prin activitatile variate pe care le propune, prin continuturile si dimensiunile sale, gradinita constituie un element de noutate in viata copilului. Adaptarea copilului la noul mediu, este un proces de lunga durata, ce presupune un efort sustinut atat din partea copilului, cat si a cadrului didactic, a adultilor care il sustin. Copilul patrunde intr-un univers plin de necunoscut, provocari si experiente inedite. Rolul promordial al gradinitei este de a integra si sistematiza cunostintele dobandite de copil in timpul primilor ani de viata, de a-i mijloci contactul direct cu elemente din mediul inconjurator, de a imbogati relatiile si interactiunile cu cei din jur, de a-l deprinde pe copil cu modalitati de culegere si transmitere a informatiei, de a indeplini obiective ale educatiei fizice, estetice si de a-i satisface nevoia de relatii sociale.

Tinand cont de nivelul de varsta si de intelegere al copilului prescolar, educatoarea este cea care il va conduce si il va ghida pe copil in toate formele de invatare, stimulandu- i astfel interesul pentru activitatile si obiectele din jurul lui. In timpul prescolaritatii, copiii reralizeaza achizitii importante sub aspect fizic, mental dar mai ales emotional, iar ceea ce constituie baza invatarii si a educatiei in anii urmatoari este curiozitatea ce ii caracterizeaza. Pregatirea copiilor pentru scoala, pentru invatarea continua, isi are inceputul inca din anii gradinitei unde, dobandeste primele comportamente intelectuale, patrunde in universul povestilor sau ia contact cu primele continuturi stiintifice.

- [Tranzitia catre nivelul scolar](https://www.youtube.com/watch?v=xqhXGTIJWmg) (<https://www.youtube.com/watch?v=xqhXGTIJWmg>).

Pana la intrarea la scoala, datorita frecventarii gradinitei, copilul dobandeste capacitatea de a intra in relatii optime cu cei din jurul sau, de a se adapta mediului in care isi desfasoara activitatea. Intensitatea traiirii emotionale a momentului intrarii la scoala, depinde in mare masura de experienta pe care copilul o are in ceea ce priveste relationarea cu cei din jur, astfel incat copilul care traieste in prima zi de scoala prima separare de familie, va fi stapanait de teama. Se remarca in acest caz rolul fundamental pe care il are gradinita in pregatirea prescolarului pentru etapa scolarizarii. Frecventarea gradinitei ii ofera copilul posibilitatea de a lua contact cu mediul social, punandu-se bazele dezvoltarii personalitatii si abilitatilor de cunoastere si comunicare.

- [Abilitatile si cunostintele pe care un copil trebuie sa le detina](https://www.youtube.com/watch?v=-e8NLOWmGUA) inainte de a trece la nivelul scolar In materialul video urmator (<https://www.youtube.com/watch?v=-e8NLOWmGUA>).

Drumul parcurs de copil de-a lungul substadiilor prescolaritatii (prescolaritatea mica, prescolaritatea mijlocie si prescolaritatea mare) este lung si bogat, presarat cu provocari al caror scop este de a-l scoate pe copil din lumea lui confuza si de a-l indrepta spre inceputul evolutiei personalitatii sale, de a-l pregati spre intrarea intr-o noua etapa a dezvoltarii sale, intrarea la scoala.

- [Pregatirea si tranzitia catre scoala](https://www.youtube.com/watch?v=f6SecdW4GNM) (<https://www.youtube.com/watch?v=f6SecdW4GNM>).

Unitatea de învățare 2 - Dezvoltarea competențelor sociale non-cognitive

Dezvoltarea armonioasă a preșcolarului pe toate laturile asigură succesul adultului de mai târziu. Destul de frecvent, părinții gândesc că aspectul cel mai important în dezvoltarea copilului lor este inteligența. Fără îndoială că abilitățile cognitive conditionează succesul de mai târziu (la școală și în viață), însă doar inteligența nu este suficientă. Abilitățile de autonomie personală, autocontrolul, comportamentele sociale pozitive sunt alte aspecte care ar trebui dezvoltate și fructificate la vârsta preșcolară. Laturile dezvoltării umane, cognitivă, socio-emoțională și fizică, sunt într-o strânsă interdependență; buna funcționare a uneia poate asigura reușita celeilalte și invers. Autonomia duce la crearea încrederii de sine, responsabilizarea copilului și o mare dorință de a participa și iniția activități. Autocontrolul este o parte importantă a integrării în colectivitate și ajută la formarea unor relații echilibrate, relații la care contribuie și comportamentele sociale pozitive.

2.1 Autonomie

Abilitățile de autonomie personală sunt un aspect extrem de important în dezvoltarea copilului, și de aceea toate scalele de evaluare a dezvoltării în primii 6 ani de viață includ și acest domeniu.

Autonomia personală, abilitățile sociale și emoționale, cele de comunicare, dar și abilitățile motorii sunt alte aspecte extrem de importante care completează puzzle-ul unei dezvoltări armonioase și netezesc calea către reușita în viață. La vârstele mici, autonomia este definită ca abilitatea de a efectua independent activități / sarcini de zi cu zi, specifice fiecărei etape de vârstă (să manance singur, să se îmbrace singur, să se spele singur, etc.

- [Pedagogia Montessori](https://www.youtube.com/watch?v=sC77zf35mlc) acordă o reală importanță dezvoltării autonomiei copiilor (<https://www.youtube.com/watch?v=sC77zf35mlc>).

Autonomia personală este unul dintre ingredientele cele mai importante ale stimei de sine. Conștientizarea de către copil a faptului că se poate descurca singur și, implicit, creșterea gradului de independență a acestuia, duc treptat la sentimentul de încredere în sine și la dezvoltarea abilității de a găsi soluții la probleme fără a apela la ajutorul celor din jur. Nu putem vorbi despre dezvoltarea capacității de rezolvare a problemelor înainte de dezvoltarea autonomiei personale!

Capacitatea de a deveni independent se construiește însă treptat, sub atenta ghidare și încurajare a adulților. Fiecare copil are ritmul lui în a deveni independent și cantitatea de sprijin necesară diferă. Deprinderile se formează în etape diferite de trecere de la condiționare și asistență totală, la participare pasivă (cunoaște și înțelege acțiunile în curs de desfășurare prin exprimarea acestora de către educator, concomitent cu efectuarea lor: acum scoatem bluza, acum ducem lingura la gura etc.), apoi participare în co-acțiune cu educatorul (ridică mâinile la scoaterea bluzei, împinge piciorul în pantofi etc.), ulterior exersându-se realizarea autonomă (parțială sau totală, în funcție de posibilitățile copilului).

- [Idei de dezvoltare a autonomiei pentru educatori](https://www.youtube.com/watch?v=SxIFzrfdqa4) (<https://www.youtube.com/watch?v=SxIFzrfdqa4>)
- [Idei de dezvoltare a autonomiei pentru părinți](https://www.youtube.com/watch?v=wOZSGCG3IAU) (<https://www.youtube.com/watch?v=wOZSGCG3IAU>)

2.2 Autocontrol

Autocontrolul sau prima superputere, este o capacitate care se formează în timp și pe care mulți dintre noi o avem mai mult sau mai puțin dezvoltată. În principal, când vorbim despre controlul propriei persoane, ne referim la trei lucruri: la capacitatea de a ne ține în frâu poftele și impulsurile de moment, la stăpânirea propriilor reacții emoționale și la capacitatea de a amâna o recompensă și de a continua o activitate mai puțin plăcută. Pentru a putea vorbi despre un autocontrol sănătos trebuie să fim atenți să nu cădem în extreme. Atât lipsa autocontrolului cât și prezența lui în exces sunt nesănătoase pentru copil. Lipsa autocontrolului înseamnă impulsivitate, reacții imprevizibile, incapacitatea de a duce la bun sfârșit o anumită activitate. Autocontrolul în exces înseamnă rigiditate, lipsă de spontaneitate, inhibiție.

Dacă te întrebi de ce este bine ca micuții să își poată controla impulsurile, atunci trebuie să știi că tot mai multe studii scot în evidență importanța autocontrolului în viața copiilor. Avantajele dobândirii unui autocontrol sănătos se observă atât pe termen scurt cât și pe termen lung. Având în vedere importanța autocontrolului în viața noastră, cercetătorii l-au numit o cheie a succesului în viață.

- *Cum putem recunoaște copiii care sunt în [procesul de dobândire a autocontrolului](#) și modul în care putem interveni în sprijinirea acestora. (https://www.youtube.com/watch?v=H_O1brYwdSY)*

În prima parte a vieții autocontrolul stimulează dezvoltarea intelectuală a copilului. Orice copil are și dorințe inacceptabile (dorința de a răni pe cineva, de a distruge, de a umili, etc). Știind ca nu își poate manifesta aceste dorințe direct va trebui să găsească strategii mai acceptabile de a și le satisface. Spre exemplu, un copil căruia nu i se permite să îi lovească pe alții când este furios va găsi alte modalități de a-și descărca furia (prin cuvinte, printr-un joc în care se luptă imaginar cu cineva, etc.). În felul acesta el este mai stimulat să își dezvolte imaginația, creativitatea, gândirea și limbajul, adică să se dezvolte intelectual.

- *[Activități dezvoltare intelectuală](#) (https://www.youtube.com/watch?v=B7C9Cs6_DH8)*

2.3 Comportamente sociale pozitive

Comportamentul prosocial desemnează o categorie foarte vastă de comportamente și se referă la acte valorizate pozitiv de societate. Comportamentele prosoziale au consecințe sociale pozitive și contribuie la binele fizic și psihologic al altor persoane. Această categorie include: ajutorarea, altruismul, intervenția trecătorului, atracția interpersonală, prietenia, caritatea, cooperarea, sacrificiul, simpatia, încrederea, etc. Factorul determinant rămâne criteriul social: agresiunea, de pildă, este considerată de obicei un comportament antisocial, dar dacă este valorizată de societate (ca atunci când individul trebuie să lupte pentru a-și apăra țara), ea devine comportament prosocial.

Comportamentele pro sau antisociale nu sunt înnăscute, ci se dobândesc prin învățare.

Prin învățare, în general, se înțelege orice modificare de comportament. Comportamentele sociale ale unui individ se învață în funcție de consecințele pe care respectivele comportamente le au asupra lor înșiși.

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

Logica este următoarea: comportamentul persoanei este sau nu este acceptat de alte persoane. Acceptarea sau neacceptarea sunt consecințe dar și cauze. Dacă este acceptat, el repetă comportamentul; dacă nu este acceptat, trebuie să evite acel comportament. De exemplu, un copil era foarte agresiv cu colegii săi de grădiniță; îi lovea cu piciorul peste glezne, monopoliza jucăriile și se juca singur. Ceilalți se plângeau mereu educatoarei. Copiii au ajuns în clasa I. Cei terorizați nu îl acceptau la joc și nu vorbeau cu el în cursul recreațiilor. Învățătorul a relatat că îl auzea deseori spunându-le: “băgați-mă și pe mine în seamă; “vorbiți si cu mine”. Comportamentul lui agresiv a avut drept consecință socială faptul că l-au izolat copiii. El trebuie să se schimbe, altfel va rămâne un izolat.

Recompensa și sancțiunea sunt consecințele sociale ale comportamentului care influențează probabilitatea repetării lui. Recompensa (întărirea pozitivă) duce la creșterea probabilității repetării aceluși tip de comportament.

- [Comportamente prosoziale](https://www.youtube.com/watch?v=pKznzY2vzD0) (<https://www.youtube.com/watch?v=pKznzY2vzD0>)

În gestionarea comportamentelor inddezirabile este foarte important să identificăm sursa/motivul comportamentului antisocial, pentru a identifica cea mai bună variantă de intervenție. De cele mai multe ori, copiii sunt obosiți, flamanzi, somnorosi sau suparați, în aceste circumstanțe, rolul cadrului didactic este de a-l ajuta pe copil să constientizeze sursa stării de neplăcere și să o traducă într-o formă acceptabilă socială. De exemplu dacă un copil este agresiv, acesta este ajutat să își recunoască sentimentele și nevoile nesatisfăcute ce determină acel comportament și este direcționat spre o posibilă soluție (apelând la întrebări ajutătoare) sau spre un comportament pozitiv (atunci când simțim nevoia să tipărim un comportament ce poate să fie deranjant pentru ceilalți este mai bine să pocnim din degete - comportament pro-social).

- [Managementul copiilor agresivi](https://www.youtube.com/watch?v=8Ts-7C_H6J8) (https://www.youtube.com/watch?v=8Ts-7C_H6J8)

Unitatea de învățare 3 - Dispoziții de învățare

Motivația în context școlar este înțeleasă în mod adecvat numai atunci când nu o legăm doar de obiectul învățării, ci și de condițiile în cadrul cărora se realizează învățarea și de percepțiile pe care elevul le are cu privire la o anumită activitate didactică. Motivația diferă, prin urmare, de alte stări afective precum pasiunea sau interesul pentru o activitate deoarece acestea din urmă se manifestă spontan, în timp ce motivația implică alegerea deliberată de a se angaja și de a persevera pentru a atinge un anumit scop. La copilul preșcolar, atenția involuntară este dominantă față de cea voluntară. Din cauză că activitatea reglatoare a celui de al doilea sistem de semnalizare asupra primului este încă insuficientă, sub influența unor impresii senzoriale prezente activitatea copilului se abate ușor de la sarcina inițială.

Lărgirea cadrului relațional constituie una dintre premisele dezvoltării psihice a copilului în toate planurile. Copilul devine mai deschis la însușirea unor reguli și norme comportamentale; achiziționarea unor deprinderi alimentare, igienice, de îmbrăcare sporește gradul de autonomie a copilului.

Dezvoltarea simțului responsabilității la copii este o abilitate care se învață și se dezvoltă în etape, variind de la o persoană la alta în funcție de ritmul fiecăruia, de capacitatea de a învăța, de modelele oferite în familie, de susținerea constantă, ferma și hrănitoare a părinților și, nu în ultimul rând, de mediul din care face parte și care îi influențează dezvoltarea (familie, școală, prieteni).

3.1 Motivația de a învăța

Pentru cadrele didactice, un elev motivat este, în primul rând, cel care ascultă cu interes ceea ce li se predă și care depune efort în a răspunde tuturor sarcinilor de învățare trasate. Într-o încercare puțin pretențioasă putem spune simplu că motivația reprezintă acel set de resorturi care ne determină să facem un anumit lucru. Această abordare la nivel macro subînțelege un adevăr care se aplică și la nivelul micro: nu poate exista învățare fără motivație.

Deși motivarea elevilor poate fi o sarcină dificilă, o dată îndeplinită, recompensele sale sunt foarte mari. Copiii motivați sunt plini de entuziasm să învețe și participă la ora transformând toate activitățile într-o adevărată aventură. Mediul (sala de clasă) este un factor important în creșterea implicării copiilor alături de folosirea mijloacelor moderne ICT și o atmosferă prietenoasă.

- [Implicarea și motivarea copiilor](https://www.youtube.com/watch?v=s9yOOwGYyFU) (<https://www.youtube.com/watch?v=s9yOOwGYyFU>).

În context școlar, motivația nu este altceva decât procesul care conduce, ghidează și menține un anumit comportament dezirabil statutului de elev: participarea la ore, implicarea în activitățile de învățare din clasă și de acasă, rezolvarea cu succes a sarcinilor etc. Fără motivație, de orice tip, o persoană nu se angajează (sau nu ajunge să se angajeze) în efectuarea unei acțiuni.

- Dr. Lee Hausner, psiholog clinic și autor, împărtășește cunostintele sale cu privire la ceea ce putem face pentru [creșterea motivației copiilor](https://www.youtube.com/watch?v=ln9yN8aGQFM) (<https://www.youtube.com/watch?v=ln9yN8aGQFM>).

Această simplă sintagmă conține în sine unul dintre cele mai importante – și deseori subestimate – aspecte ale învățării și ale reușitei școlare: pentru a avea succes în școală, dar mai ales pentru a asigura eficiența învățării, este necesar să existe un nivel optim de motivație pentru angajarea în respectivul tip de activități. Iată care sunt cele mai importante patru lucruri de reținut și aplicat de orice profesor pentru a păstra interesul și motivația cursanților pe parcursul activităților școlare:

- **Copiii simt nevoia de încurajare**

Prescolarii caută în profesori aprobare și încurajare și sunt mult mai entuziași să învețe dacă simt că munca lor este recunoscută și valorizată. Dacă ei sunt lăudați și li se recunosc contribuțiile, atunci sala de clasă va deveni un mediu prietenos unde copiii se simt ascultați și respectați.

- **Prescolarii vor să se implice**

O modalitate de a-i încuraja pe copii – și de a-i învăța ce înseamnă responsabilitatea – este să îi implicăm în clasă. Activitățile în grup devin foarte distractive dacă fiecare copil are câte un lucru de făcut. Printre aceste sarcini pot fi păstrarea ordinii sau decorarea clasei.

- **Prescolarii vor să primească "recompense"**

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

Setarea așteptărilor și cererile rezonabile încurajează elevii să participe, dar uneori ei au nevoie de un impuls suplimentar. Oferirea de mici recompense face ca învățatul să fie distractiv și îi motivează pe copii să își depășească limitele. Recompensele oferă copiilor un sentiment de împlinire și îi încurajează să lucreze având un scop în minte.

– **Copiii reacționează la creativitate**

Activitățile pot fi înfrumusețate cu ajutorul diverselor materiale vizuale. Ora nu trebuie să fie niciodată plictisitoare: pot fi de folos posterele, modelele, proiectele cu care se poate, apoi, decora clasa. Motivarea cursanților este unul dintre cele mai importante lucruri din cadrul procesului de învățare și acesta este motivul pentru care obținem cele mai bune rezultate.

- [Sfaturi și structuri](https://www.youtube.com/watch?v=V464z_EQPBE) legate de modul în care putem crește gradul de motivație al copiilor (https://www.youtube.com/watch?v=V464z_EQPBE)

3.2 Atenția și percepția

Copilul se joacă învățând, învață jucându-se, deci poate în același timp să-și îmbogățească sfera cognitivă și chiar să se relaxeze.

La copilul preșcolar, atenția involuntară este dominantă față de cea voluntară. Din cauză că activitatea reglatoare a celui de al doilea sistem de semnalizare asupra primului este încă insuficientă, sub influența unor impresii senzoriale prezente activitatea copilului se abate ușor de la sarcina inițială. Dând copilului o cutie în care sunt niște bile, cerându-i să o deschidă, el se apucă de lucru cu multă atenție, dar observând că sună ceva trece la o nouă formulă de activitate: începe să scuture cutia, s-o rostogolească.

În timp ce copiii de trei ani nu-și pot menține atenția asupra unui joc mai mult de 10-15 minute, la șase ani durata atenției în joc, poate fi de 45-50 de minute.

- Fondatorul programului Inner Kids, Susan Kaiser Greenland a adaptat [practicile de meditație pentru adulți](https://www.youtube.com/watch?v=LpMvTTIr2p4), observând o îmbunătățire semnificativă a capacității copiilor de a se concentra, de a se liniști și de a gestiona stresul (<https://www.youtube.com/watch?v=LpMvTTIr2p4>)

Stabilitatea atenției voluntare este redusă, din cauză că atenția voluntară continuă să fie mai slab dezvoltată decât atenția involuntară. Copiii, mai ales cei din grupa mică și mijlocie, pot fi ușor distrași de la sarcina pusă de educatoare, sub influența unor impresii momentane mai vii. De exemplu, dacă se dă unui copil sarcina de a construi din cuburi o casă, el începe activitatea cu multă atenție, dar observând zgomotul pe care-l face un cub în cădere, atenția lui se orientează în mod involuntar asupra acestui aspect astfel încât, în loc să continue să construiască, dă rămadă ceea ce a făcut.

Din cauză că atenția voluntară este insuficient dezvoltată la copiii preșcolari, posibilitatea lor de a-și menține atenția asupra unui obiect sau asupra unei activități este influențată de o serie de factori. Astfel, stabilitatea atenției poate fi mai mare sau mai mică, în funcție de starea afectivă în care se află copilul, de interesul pe care-l are pentru activitatea desfășurată.

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

Concentrarea atenției, mai ales a celei involuntare este și ea destul de mare la copiii preșcolari. Uneori, se poate întâmpla ca un copil să nu execute ce i se cere, deoarece în momentul respectiv atenția lui este puternic concentrată asupra altei activități. Atenția copiilor se mai caracterizează la această vârstă printr-un volum redus și flexibilitate mică. Din această cauză, copilul întâmpină dificultăți atunci când trebuie să-și îndrepte atenția asupra unor situații mai complexe, să treacă de la o activitate la alta, sau să-și distribuie atenția asupra altor activități.

- [Modul in care se concentreaza copiii la diferite varste](https://www.youtube.com/watch?v=tvSNzplLFIE)
(<https://www.youtube.com/watch?v=tvSNzplLFIE>)

Educarea atenției voluntare a preșcolarului reprezintă un aspect important al pregătirii copilului pentru școală. Un alt aspect important în captivarea și menținerea atenției voluntare a copilului este reprezentat de limbajul folosit.

- [Educarea atenției voluntare a preșcolarului](https://www.youtube.com/watch?v=ImysaeJXjCw) (<https://www.youtube.com/watch?v=ImysaeJXjCw>).

3.3 Adaptarea la schimbări

Atunci când, în procesul de evoluție firească a omului intervine o schimbare de mediu, intervine automat și o schimbare de comportament. Insa aceasta nu este întotdeauna negativă, ba dimpotriva, ea se poate solda cu rezultate foarte bune, atunci când schimbarea este anticipată și pregătirea se face în mod progresiv. Preșcolăritatea aduce schimbări importante în viața copilului, atât în planul dezvoltării somatice, cât și a celei psihice, dar și în ceea ce privește planul relațional. Majoritatea copiilor sunt cuprinși în învățământul preșcolar, cadrul grădiniței depășind orizontul restrâns al familiei și punând în fața copiilor cerințe noi, mult deosebite de cele din familie și mai ales de cele din etapa anterioară. Aceste diferențe de solicitări antrenează după ele surescitarea tuturor posibilităților de adaptare a copilului, dar și diversificarea conduitelor sale.

Intrarea în grădiniță este un eveniment social important. Procesul adaptării la noua situație nu este foarte ușor. În funcție de mediul socio-cultural sau familial din care provin, nu toți copiii se adaptează la fel de repede, pentru a beneficia de același mod de predare. Unora le este greu să se integreze la grădiniță. Un refuz care durează câteva zile, la început, este normal, mai ales la un copil care n-a părăsit niciodată căminul familial, dar plânsetele prelungite, ori cele care revin repetat, cer să fie înțelese în mod specific. Cele mai frecvente, sau cele mai evidente manifestări sunt furia și plânsetele.

Preșcolarul mic, la intrarea în grădiniță, are de înfruntat dificultatea integrării într-un colectiv mare, diferit de cel familial, trebuie să învețe să acționeze alături de parteneri de aceeași vârstă și să țină seama de indicațiile educatoarei. Ei nu manifestă dorința de a se juca cu alți copii ori nu și-o exteriorizează din cauza timidității. Sub îndrumarea educatoarei, ei învață să se joace tot mai mult cu ceilalți. Copilul se obișnuiește cu viața de colectivitate, deși la început se teme puțin de ceilalți copii. „Ceilalți” reprezintă pentru el o amenințare, cineva care îl poate deranja, îi poate lua jucăriile sau răsturna construcțiile. Copilul trebuie să

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

găsească la grădiniță un climat de siguranță ca să se poată simți bine. Dificultățile începutului sunt absolut normale. Ele nu trebuie nici negate, nici minimalizate.

Nou veniți în grădiniță, copiii au nevoie de ajutor pentru a căpăta încredere și respect de sine în relațiile cu ceilalți, mai ales în prima etapă a integrării. Este important ca preșcolarii să fie încurajați să-ți asume roluri în activitate. Dacă în perioada inițială acesta nu depășește ideea de partener momentan de joacă, pe măsură ce copilul se adaptează la viața de grup este dorit ca prieten de ceilalți. A împărți jucării este primul pas în dezvoltarea unor relații sociale pozitive. Dacă la început activitatea ludică este solitară, pe parcurs copiii încep să comunice și să se asocieze, realizând veritabile raporturi sociale. Autonomia și adaptarea socială sunt complementare. Autonomia semnifică conformarea la mediul social. Interpretate în corelație, rezultă că integrarea trece prin adaptarea la realitate, adaptare ce nu se poate realiza în afara unei autonomii pe care copilul o câștigă pe parcursul învățării rolurilor care îi marchează la fiecare vârstă atât inițiativele cât și limitele.

- Pentru a ușura întreg [procesul de adaptare la programul și mediul grădiniței](https://www.youtube.com/watch?v=umQeTEUKijU) este foarte importantă rutina și predictibilitatea (<https://www.youtube.com/watch?v=umQeTEUKijU>)
- [Tranzitii si rutine zilnice](https://www.youtube.com/watch?v=SfvW3TKKAco) (<https://www.youtube.com/watch?v=SfvW3TKKAco>).

3.4 Asumarea responsabilității

Responsabilitatea este un termen care se definește prin “obligatia de a efectua un lucru, de a raspunde, de a da socoteala de ceva, de a accepta si suporta consecintele”. Copilul trebuie sa fie ajutat sa inteleaga si sa isi asume responsabilitati de foarte timpuriu. Pentru a ajunge sa isi asume responsabilitatea pentru el, pentru devenirea lui: sa isi poata face temele, sa isi poata organiza viata de zi cu zi.

- [Sfaturi utile in cresterea unor copii responsabili](https://www.youtube.com/watch?v=KYnJCVtEUw) (<https://www.youtube.com/watch?v=KYnJCVtEUw>).

Copilul invata sa fie responsabil prin imitarea adultilor si prin aprobarea sociala, care reprezinta o recompensa. Faptul de a fi laudat, incurajat si aprobat de catre adultii semnificativi din viata lui, cresc stima de sine a copilului si il motiveaza sa fie responsabil. Efortul parintilor trebuie imbinat cu cel al educatorilor, rezultatele fiind vizibile in timp. Pentru a face acest lucru cat mai adaptat si mai adecvat, trebuie sa tinem cont de varsta copilului si de stadiul de dezvoltare in care se afla acesta.

- [Sfaturi utile pentru profesori](https://www.youtube.com/watch?v=HGuUHH1wIKU) (<https://www.youtube.com/watch?v=HGuUHH1wIKU>)

La varsta de 2-3 ani copilul poate indeplini sarcini usoare sub supravegherea adultului. El nu poate sa faca inca diferenta intre ceea ce este bine sa faca si ce nu, neavand dezvoltat autocontrolul, de aceea adultul are un rol important in a-l ghida. Copilul poate fi invatat sa colaboreze cu adultul, de exemplu, in privinta imbracatului sau al aranjarii hainelor.

La varsta de 3 – 4 ani copilul incepe sa dezvolte autocontrolul si devine atent la toate actiunile adultului, incercand sa il imite. La varsta aceasta copilul actioneaza in functie de recompensele sau pedepsele pe

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

care le primeste. Ca activitati, el poate sa participe la aranjarea mesei, la dezbracatul si imbracatul de haine unde capata autonomie, dar este si foarte interesat de jocul cu ceilalti copii, unde poate fi invatat sa relationeze in mod pozitiv cu ceilalti copii, sa imparta cu ei jucariile proprii, iar in cazul unor comportamente agresive, sa i se atraga atentia asupra consecintelor negative ale comportamentului sau asupra celorlalti copii.

La varsta de 4 – 5 ani, copilul continua sa imite adultii, are nevoie sa fie indrumat, isi doreste sa ii multumeasca pe adulti si sa ii ajute pe ceilalti invatand sa se imbrace singuri, strangand jucariile din camera. La aceasta varsta copilul devine independent in activitatile zilnice de a manca si de a se ingriji (a se imbraca, a se spala, a merge singur la baie). Poate de asemenea sa invete sa fie responsabil in ceea ce priveste ordinea din camera lui.

La varsta de 5 – 6 ani copilul dezvolta o multitudine de comportamente, dar are nevoie de adult pentru a-l indruma. La aceasta varsta, este bine ca adultul sa ii ofere cateva variante si sa-l lase sa aleaga avand astfel impresia independentei in decizie. In felul acesta, copilul poate fi invatat despre consecintele alegerilor sale. La aceasta varsta copilul poate sa faca unele [activitati in casa](https://www.youtube.com/watch?v=Ksd3eNWmi4k), la curatenie, la asezatul si stransul mesei (<https://www.youtube.com/watch?v=Ksd3eNWmi4k>), la ordonarea hainelor in camera sa. De asemenea, este important ca atunci cand copilul se joaca in mediile sociale cu alti copii, sa fie invatat de catre adulti sa respecte regulile jocurilor.

Unitatea de învățare 4 - Modalități de abordare a diversității și incluziunii

Incluziunea rezeptintă toate măsurile și acțiunile desfășurate cu scopul de a asigura ca toți oamenii să fie capabili să participe în societate, indiferent de originea lor sau de caracteristici specifice, care pot include: rasa, limba, cultura, genul, dizabilitatea, statutul social, vârsta precum și alți factori.

Scopul primar al incluziunii este cel de a combate discriminarea si excludiunea sociala si, implicit, de a respecta drepturile tuturor persoanelor si grupurilor dintr-o societate, acceptând diversitatea. O societate incluzivă, prin definiție, este caracterizată de respect pentru identitatea tuturor și un echilibru rezonabil între drepturile și obligațiile persoanelor și ale societății în ansamblu.

Școala incluzivă trebuie să faciliteze accesul tuturor la o educație de calitate printr-o serie de activități al căror centru este elevul. Educația pentru toți poate să fie un mijloc de îmbunătățire a educației în general prin reconsiderarea sprijinului care se acordă anumitor copii. Maniera în care o serie de particularități de dezvoltare și învățare determină împărțirea copiilor în categorii determinate tinde să fie înlocuită de o manieră noncategorială, care consideră că orice copil este o persoană care învață într-un anumit ritm și stil.

4.1 O abordare pluralistă

. Incluziunea, a fost percepută ca o fază de integrare a copiilor cu cerințe educative speciale. Într-o abordare nouă, incluziunea se referă la o altă manieră de abordare a educației pentru toți. Observațiile la nivel de clasă confirmă faptul ca nu toți copiii pot face față în mod susținut și performant cerințelor școlare, dar că, în același timp, folosind metodele potrivite de predare – învățare – evaluare și respectând ritmul propriu al fiecărui copil, toți elevii pot înregistra progrese școlare, uneori acestea fiind remarcabile față de așteptările inițiale. Cadrele didactice implicate în educația incluzivă trebuie să pună accentul pe utilizarea de activități care implică lucrul în echipă și cooperarea, pe respectarea identității culturale a fiecărui copil în parte și pe monitorizarea constantă a eficacității activităților de predare – învățare – evaluare la nivelul fiecărui copil.

Conduita creativă a cadrului didactic este unul din factorii care asigură dezvoltarea potențialului creativ al elevilor, având un rol important în educația incluzivă.

- [Ce inseamna o abordare pluralista?](https://www.youtube.com/watch?v=Hs0SndqWgXo) (<https://www.youtube.com/watch?v=Hs0SndqWgXo>).

De dorit este ca grădinița să fie sau să devină primul mediu incluziv de învățare. Grădinița este o mare tranziție pentru cei mai mulți copii, deoarece este startul pentru noi experiențe într-un mediu nou. Este posibil, ca unii copii să devină anxioși pentru că se activează teama de necunoscut: grădinița. Aici întâlnesc copii diferiți față de ei: înălțime, greutate, păr, piele, îmbrăcăminte, limbă, gen, etnie, dizabilitate, situație materială, familie, istorie personală etc. În funcție de dimensiunea legislativă, administrativă, didactică, socială, psihologică, aceste aspecte pot avea dublu impact: sau surse de dezvoltare, sau surse de stres, dacă nu sunt bine gestionate. Iar pentru a nu avea un impact negativ asupra copilului trebuie realizate schimbări în ceea ce privește educația timpurie, în primul rând, prin „împuternicirea” resurselor umane (educatoarea, personalul de îngrijire, specialiștii, familia, comunitatea, etc.) implicate în educație cu instrumentele și atitudinile necesare, astfel încât să creeze oportunități de dezvoltare pentru toți copiii. Un mediu incluziv va răspunde nevoilor individuale, va crește șansele pentru succes ale tuturor copiilor, va dezvolta respectul și imaginea de sine, va valoriza în mod benefic diferențele dintre persoane, va încuraja comunicarea deschisă despre orice, va reduce sau ameliora în același timp comportamentele discriminative și stereotipurile.

- [Pregatirea adultilor de maine](http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227729E.pdf) (<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227729E.pdf>)

4.2 Sugestii de predare a incluziunii

Pentru ca gradinita sa îndeplineasca misiunea de mediu incluziv trebuie sa tina cont de următoarele cerinte:

- răspunde nevoilor, drepturile și responsabilităților copiilor și angajaților;
- este un mediu prietenos, deschis, adecvat decorat;
- presupune înțelegerea și acceptarea diferențelor dintre copii;
- este bazat pe democrație și solidaritate umană, pe lucrul în echipă;
- este echitabil;

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

- oferă răspunsuri adecvate situațiilor educaționale variate;
- manifestă flexibilitate și adaptare la schimbare;
- învață acceptarea și integrarea tuturor copiilor;
- respectă aptitudinile, interesele, abilitățile, dizabilitățile, caracteristicile fiecăruia.

Acestea sunt obiectivele incluziunii care presupun dezvoltarea și aplicarea unor strategii educaționale care să promoveze conștientizarea și formarea la copii a unor comportamente în direcția toleranței și nondiscriminării, acceptării copiilor cu CES: copii cu dizabilități, copii supradotați, copii de diferite etnii, copii cu boli cronice, copii cu situație socio-economică precară etc. Educația incluzivă este corelată cu nevoile speciale ale copiilor cu dizabilități variate sau cerințe educative speciale și obținerea progreselor specifice. Dacă nu sunt respectate, exprimate și încurajate să se dezvolte, diferențele dintre copii într-un grup cauzează probleme (de exemplu: agresivitate, violență, neglijare etc.). În consecință, incluziunea solicită atenție fata de diferențele dintre copii, dar și adaptarea școlii la aceste diferențe. În procesul de incluziune se pune accent pe necesitatea școlii de a-și schimba principiile de acțiune și modalitățile de abordare în funcție de nevoile copiilor.

- [Nevoile copiilor \(https://www.youtube.com/watch?v=mVRYSC8YyYA \)](https://www.youtube.com/watch?v=mVRYSC8YyYA)

[Valorizarea unui mediu incluziv \(https://www.youtube.com/watch?v=8BVvImZcnkw\)](https://www.youtube.com/watch?v=8BVvImZcnkw) este utilă pentru toți copiii, dacă educatorii îmbunătățesc practicile de organizare a activităților și folosesc diversitatea în clasă ca o resursă și ca o oportunitate echitabilă de învățare, dacă ofera instrucțiuni diferite iar pentru aceasta profesorii pot acționa astfel:

- folosesc resurse educaționale atractive;
- pregătesc pachete de învățare adaptate fiecărui copil;
- individualizează învățarea și jocul;
- respectă stilurile de învățare;
- delegă responsabilități;
- utilizează experiențele copiilor;
- propun lucrul în echipe;
- încurajează copiii să-și exprime opiniile, cu argumente, să fie empatici, să aibă flexibilitate.

Urmând acești pași, mediul incluziv devine benefic pentru toți cei responsabili cu educația copiilor, dar în special pentru copii. De exemplu, educații învață „socializarea” prin comunicarea și interacțiunea cu ceilalți colegi. Copiii leagă prietenii prin aceste contacte, află despre interesele și preferințele pentru anumite activități (de exemplu, unii desenează, pictează, alții încep să cânte la un instrument, alții sunt „povestitori”, alora le place să creeze colaje, să inventeze poezii, iar alții sunt „campioni” la practicarea unui sport sau le place să observe natura etc.), se cunosc, iar bunele relații, starea de bine dintre ei, reprezintă o condiție facilitatoare pentru învățare și dezvoltare.

4.3 Sugestii de predare a interculturalității

Un rol important în dezvoltarea armonioasă a copilului într-un mediu benefic lui îl constituie și educația interculturală care reprezintă o opțiune ideologică în societățile democratice și vizează viitorii cetățeni să facă cea mai bună alegere și să se orienteze în contextul schimbărilor intervenite în sistemele de valori. Ea trebuie să devină o constantă a pregătirii cadrelor didactice și să-și pună amprenta asupra programelor școlare și materiilor de învățământ, asupra priorităților educative, asupra criteriilor de evaluare a competențelor și comportamentelor, asupra relațiilor cu părinții și comunitatea, permițând formarea comportamentelor creative în comunicare, cooperare și încredere în cadrul grupului; respect reciproc, toleranța față de opinii diferite.

Educația incluzivă și cea interculturală promovează atitudini tolerante, deschise, de acceptare și înțelegere firească a raportului eu-celălalt și a noțiunii de străin, recunoașterea și respectarea diferențelor culturale prin valorificarea pozitivă a relațiilor de egalitate între oameni și nu prin aplicarea polarității superior-inferior.

- Model de bune practici, o gradinita care are o abordare interculturala (<https://www.youtube.com/watch?v=XWg-ZrV3wPk>),

De asemenea, presupune promovarea unor politici școlare care să permită egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor culturale pentru a le transforma în resurse pedagogice și, totuși educația interculturală nu trebuie să se limiteze în mod exclusiv la transmiterea unor conținuturi specifice în cadrul unei discipline particulare, consolidarea abordării sale interdisciplinare este fundamentală; nu poate fi concepută doar pentru mediul școlar, ci și în legătură cu extrașcolarul (familie, grupuri sociale, instituții, comunități, mass - media). Rolul profesorului este și el unul important, se remarcă schimbări care depășesc funcția de a comunica modele și programe, acesta trebuind să acorde o mai mare atenție spiritului de inițiativă și creativității, întreaga acțiune fiind concentrată pe elev.

Cateva idei de jocuri ce pot fi aplicate cu succes la gradinita:

- Prescolarii pot fi provocați să salute sau să numere în cât mai multe limbi străine
- Prescolarii pot fi invitați să vină la gradinita cu un articol de îmbracaminte specific culturii din care fac parte și să îl prezinte colegilor (să povestească despre momentele speciale când se îmbracă cu acestea sau despre proveniența lor).
- Picnicul internațional- fiecare copil aduce câte o gustare dintr-o țară aleasă în prealabil. Se prezintă și se degustă mâncarea.
- Petreceri tematice organizate la gradinita
- Hai-Hui prin lume- Se alege o țară/ cultură nouă în fiecare zi și toate activitățile acelei zile sunt specifice- de la salutul de dimineață, meniul zilei, vizita virtuală a muzeelor, povești tradiționale etc.

Un model demn de menționat este [gradinita Appel Montessori](https://www.youtube.com/watch?v=PKNf_-iXO6Q) din USA, (https://www.youtube.com/watch?v=PKNf_-iXO6Q).

4.4 Construirea de spații interculturale pentru elevi și familii

Atât [educația incluzivă și cea interculturală](https://www.youtube.com/watch?v=Mvd5ZBEujH4) (<https://www.youtube.com/watch?v=Mvd5ZBEujH4>) nu se poate realiza doar în interiorul școlii, așadar pe lângă obiectivele pe care le îndeplinesc profesorii, cei care mai reprezintă un rol important sunt părinții. Aceștia se pot implica în viața școlii, să aibă încredere în politicile promovate de aceasta, să încurajeze talentele și succesele copiilor lor, să nu se descurajeze dacă au copii cu CES, să accepte diversitatea, să accepte propriul copil ca pe o ființă distinctă, unică, specială, să-i accepte pe ceilalți, să apeleze la servicii de suport oferite de instituție și de comunitate (psihologi, asistenți sociali mediatori, etc.), să propună școlii să dezvolte programe educaționale, în funcție de nevoile identificate, să-și asume responsabilități și să practice voluntariatul în școală, să acorde feedback pozitiv, să fie buni ascultători, să aibă inițiativă și să participe la activitățile propuse.

In dezvoltarea copiilor în spiritul toleranței este foarte importantă triada familie-copil-gradiniță; cooperarea dintre aceste două lumi ale copiilor reprezintă factorul fundamental în oricare dintre componentele educației, dar mai ales atunci când dorim să avem viitori adulți toleranți și ușor adaptabili.

Activități ce pot fi implementate cu succes la gradiniță, cu implicarea părinților.

- [O familie pe săptămână](https://www.youtube.com/watch?v=XNi3XijDkPc) (<https://www.youtube.com/watch?v=XNi3XijDkPc>)

Această activitate presupune implicarea prescolarilor alături de ceilalți membri ai familiei în prezentarea culturii proprii, a obiceiurilor sau a unui eveniment important din viața acestora. Pot fi folosite mijloace multi-media (poze, filmulete, cantece) sau pot fi aduse diverse obiecte sugestive (obiecte de îmbrăcăminte, obiecte de bucatărie etc) sau, atunci când este posibil, această activitate poate avea loc la domiciliul copiilor.

- [Ziua taților](https://www.prekinders.com/fathers-day-activities-kids/) (<https://www.prekinders.com/fathers-day-activities-kids/>)

Această activitate îi implică în mod direct doar pe tatii copiilor (sau reprezentanții masculini ai familiei - un bunic, un unchi etc) și presupune construcția de diferite obiecte culturale specifice - instrumente muzicale, oale, jucării etc. Obiectele rezultate pot fi donate cu anumite ocazii speciale (ziua internațională a copiilor, sărbătorile de iarnă); copiii se pot implica în prezentarea și donarea obiectelor (în funcție de vârstă).

- [Părinții, agenții diversității](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815023551) (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815023551>)

Această activitate nu mai este centrată pe diversitatea interculturală proprie, ci presupune cercetarea, cunoașterea și prezentarea în moduri interactive a culturilor disparute sau a celor mai puțin cunoscute. Aceste prezentări trebuie să fie interactive, să îi provoace pe copii să dorească să cunoască mai mult.

- [Tabăra internațională a familiilor](https://www.youtube.com/watch?v=R-m-nwTexU8) (<https://www.youtube.com/watch?v=R-m-nwTexU8>)

Această presupune un parteneriat la nivel internațional între gradinițe și organizarea taberelor în țări diferite pentru a intra în contact direct cu culturi și reprezentanții acestora.

Educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți în spiritul recunoașterii diferențelor ce există în interiorul aceleiași societăți și se referă mai puțin (sau deloc) la realizarea unei educații pentru culturi diferite, ceea ce ar presupune staticism și o izolare a grupurilor culturale. Educația interculturală privilegiază interacțiunea și dialogul, curajul de a ieși din sine și dorința de proiecție în celălalt. O educație

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

concepută în perspectiva interculturală va resemnifica relațiile dintre școală și alte spații educative; ea va deborda zidurile școlii, prelungindu-se și insinuându-se în activitățile informale, în viața de zi cu zi. Cum multiculturalul nu se regăsește doar în perimetrul școlii (adesea acesta este dincolo sau după școală), trebuie să ne pregătim în prealabil pentru a-l întâmpina și valoriza.

- [Model de bune practici](https://www.youtube.com/watch?v=uebTxzZXafk) este reprezentat de o institutie din Italia, ce are o abordare interculturala facilitata de arte (<https://www.youtube.com/watch?v=uebTxzZXafk>). (link available in Italian)

Parteneriatul dintre grădiniță și familie reprezintă o primă experiență relațională și de colaborare a părinților cu persoanele profesioniste în domeniul educației.

